

Bladzijde 1
Onderwerp Informeren mbt Bestedingsprogramma
Monumenten 2014

Onderwerp Informeren mbt Bestedingsprogramma Monumenten 2014

Steller C.J. van Haaften

De leden van de raad van de gemeente Groningen
te
GRONINGEN

Telefoon (050) 8228 Bijlage(n) 2 Ons kenmerk 4325367

Datum **30 APR 2014** Uw brief van - Uw kenmerk -

Geachte heer, mevrouw,

Deze brief gaat over de voorgenomen besteding van de door u gereserveerde middelen voor monumenten in 2014. In bijlage 1 treft u het volledige programma aan, in bijlage 2 het overzicht van de uitgaven zoals ze in het programma 2013 uiteindelijk zijn gerealiseerd. Tevens geven wij u graag een beknopt overzicht van landelijke ontwikkelingen en de stand van zaken met betrekking tot het gemeentelijke monumentenbeleid. De uitgangspunten van het gemeentelijke monumentenbeleid zijn vastgelegd in de nota "Van ethiek naar strategie" (1995) en aanvullende nota's als het Gemeentelijke Kanjerplan (1996), de nota "Toen voor straks" (2000), de Herijking Monumenten-subsidiebeleid (2002), alsmede aanvullingen hierop in de jaarlijkse bestedings-programma's.

Het door u beschikbaar gestelde budget voor cultuurhistorie bovengronds bedraagt in de periode 2010-2014 € 550.000 per jaar. De kaders voor subsidieverlening liggen vast in de subsidieverordening, de criteria in de Nadere regels subsidies gemeente Groningen. De feitelijke invulling van het jaarprogramma (bijlage 1) betreft zoals ieder jaar een mix van diverse aspecten van de monumentenzorg. Het programma is zoals gebruikelijk flink overtekend. In de loop van het jaar zal blijken welke onderdelen in het bestedingsprogramma gerealiseerd zullen worden. Bij de realisatie van het programma gaan de opgenomen 'harde' verplichtingen (o.a. beschikkingen aan derden) voor op de overige projecten.

Zoals ieder jaar is er in het bestedingsprogramma een bijdrage in het onderhoud van de traditionele onrendabele monumenten: de kerken en de molens. Daarnaast gaat nog een klein deel van het budget naar door u als zodanig benoemde 'kanjers'. In de rubriek 'bijzondere gevallen' staan projecten waar om de een of andere reden

financiële steun nodig is. Daarnaast zijn er middelen gereserveerd voor ‘beter verbeteren’, om verminderingen ongedaan te kunnen maken en eigenaren te stimuleren om cultuurhistorisch waardevolle onderdelen te herstellen. Tot slot is er budget gereserveerd om de kosten te kunnen dekken van promotionele activiteiten (waaronder de organisatie van de Open Monumentendag en de publicatie van jaarboek Hervonden Stad) en voor bouwhistorisch onderzoek en documentatie.

Belangrijk voor de inbreng van de cultuurhistorie in de ruimtelijke ordening is de verdere ontwikkeling van de Cultuurhistorische Waarden Kaart (CWK) op internet, zie: www.groningen.nl/monumenten. Hierin willen we alle informatie met betrekking tot cultuurhistorie locatie gebonden ontsluiten. Enerzijds ten behoeve van ontwikkelaars, architecten, makelaars, eigenaren, notarissen en geïnteresseerde burgers. Anderzijds gemeentelijk intern, onder meer ten behoeve van stedenbouwkundige en bestemmingsplannen, bouwtoezicht en het Klant Contact Centrum van de gemeente. De gemeente is het loket voor de burger en in dat kader zijn wij wettelijk verplicht informatie over monumenten en archeologie (begrenzingen, regimes, etc.) snel (digitaal) beschikbaar te hebben.

Vanwege de beëindiging van het ISV door het rijk, is 2014 vermoedelijk het laatste jaar dat we nog over een redelijk budget voor Erfgoed kunnen beschikken. We hebben de voltooiing van de CWK dit jaar daarom als belangrijk en groot project in het bestedingsprogramma opgenomen.

Landelijke ontwikkelingen

De onder het vorige kabinet ingezette Modernisering van de Monumentenzorg (MoMo) is in volle gang. Het nieuwe rijksbeleid heeft drie pijlers:

1. Cultuurhistorie een betere verankering geven in de ruimtelijke ordening, door cultuurhistorie een plaats te geven in de ruimtelijke ordening wetgeving.
2. Krachtiger en eenvoudiger regelgeving.
3. Het bevorderen van herbestemming van hun functie verliezende monumenten.

Het zijn thema's die wij van harte toejuichen en waar we in Groningen voor een deel ook al geruime tijd mee bezig zijn.

Ad. 1. De verankering van de cultuurhistorie in de ruimtelijke ordening hebben we actief inhoud gegeven bij de actualisatie van een groot aantal bestemmingsplannen. Per 1 januari 2012 is de afweging van cultuurhistorische waarden in alle bestemmingsplannen wettelijk verplicht. Het bestemmingsplan Binnenstad waarvan het ontwerp recent is vastgesteld, is daarvan het meest recente voorbeeld. Daarin zijn o.a. de maximale bouwhoogtes teruggeschroefd, is de middeleeuwse pandsgewijze structuur in de binnenstad beter vastgelegd en zijn binnenterreinen beter beschermd. Parallel daaraan is het Welstandskader aangepast (meer rekening houden met de context) en wordt het exterieur van ruim 200 gebouwen (monument-light) beschermd.

Ad. 2. De vereenvoudiging van de regelgeving heeft tot nu toe enerzijds betrekking gehad op de rijkssubsidieregeling, waar de gemeente geen rol in heeft, anderzijds heeft

de regering in het kader van deregulering besloten om een aantal werkzaamheden aan rijksmonumenten en in beschermde stadsgezichten vergunning vrij te maken.

Ad. 3. Met betrekking tot herbestemming van (rijks)monumenten heeft u in 1996 al het Gemeentelijke Kanjerplan vastgesteld. Dat plan anticipeerde op herbestemming van grote monumentale gebouwen die hun functie dreigden te verliezen. Inmiddels zijn in het kader hiervan meer dan 50 van dergelijke grote monumentale gebouwen in de gemeente gerevitaliseerd. De restauratie en herbestemming van Watertoren-noord is recent voltooid. Vanwege het ontbreken van budget hiervoor, worden geen nieuwe projecten geïnitieerd.

Twee jaar geleden is de Visie Erfgoed en Ruimte door het Rijk vastgesteld. Hieruit blijkt in algemene zin dat het rijk zich minder wil richten op de sectorale bescherming en meer op de samenhang met ruimtelijke en maatschappelijke ontwikkelingen. Specifiek voor Groningen van belang is dat de Wijert-Noord als één van 30 wijken in Nederland is aangemerkt als zogenaamd Wederopbouwgebied. Doel van het Rijk is de cultuurhistorische waarden in deze na-oorlogse wijken 'herkenbaar' te houden, niet om de gebieden ruimtelijk op slot te zetten. In overleg met de rijksdienst en corporatie de Huismeesters, zijn wij hier mee bezig.

De rijksbezuinigingen treffen de monumenten en de monumentenzorg in de gemeente op twee fronten:

- a. Er is in de rijkssubsidieregeling Besluit rijkssubsidieregeling instandhouding monumenten (Brim) volstrekt onvoldoende budget beschikbaar voor het onderhoud van economische moeilijk rendabel te maken rijksmonumenten. Daarbij moet u vooral denken aan de van rijkswege beschermde kerken en molens. De beheerders van deze gebouwen, die veel tijd en geld kwijt zijn om een aanvraag in te dienen, spreken van een loterij. De rijksdienst erkent de problemen, maar zegt met de rug tegen de muur te staan. Een gedeelte van de uitvoering van het Brim is door het kabinet sinds vorig jaar bij de provincies neergelegd en die stellen voor de verdeling van de beperkte middelen weer hun eigen prioriteiten.
- b. Het Rijk stopt na 2014 met het Investeringsbudget Stedelijke Vernieuwing (ISV). Uit deze geldstroom (opvolger van het Stadsvernieuwingsfonds) is de afgelopen decennia onder meer de gemeentelijke monumentenzorg op poten gezet en betaald. De beëindiging van het ISV stelt ons daarom voor de vraag hoe we de gemeentelijke monumentenzorg vanaf 2015 op de been kunnen houden? Dit geldt ook voor de gemeentelijke ondersteuning bij de instandhouding van de grote voor de stad zo gezichtsbepalende grote kerken en molens.

Stand van zaken gemeentelijk monumentenbeleid in enkele punten

Eerder is de vraag gesteld of de beleidskaders voor monumenten en archeologie integraal moeten worden geactualiseerd en in de vorm van een Monumentennota opnieuw vastgesteld. Vanwege de bezuinigingen die nu op ons afkomen (o.a. verdwijnen ISV-budget) willen we de consequenties daarvan inzichtelijk maken en keuzemogelijkheden aan u voorleggen.

In 2008 en 2010 zijn in totaal ruim 350 gemeentelijke monumenten aangewezen. In het verlengde daarvan heeft u besloten ruimte te creëren in het Stimuleringsfonds wonen & monumenten (Swm). Zodat ten behoeve van de instandhouding van deze monumenten, laagrentende leningen verstrekt kunnen worden. In dat kader zijn sinds 2011 inmiddels 14 leningen verstrekt en het animo hiervoor is groeiend.

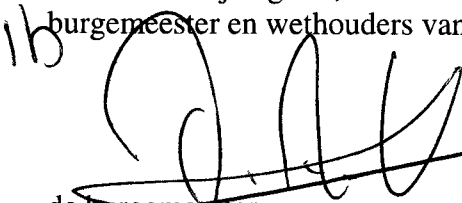
De afgelopen jaren is een groot aantal bestemmingsplannen geactualiseerd. Waar mogelijk hebben wij daarbij geanticipeerd op het nieuwe rijksbeleid dat cultuurhistorie daarin nadrukkelijk een plaats moet krijgen. Afgelopen jaar is onder meer hard gewerkt aan de actualisatie van de bestemmingsplannen Binnenstad (binnen de diepenring) en Oranjewijk. Stadsdelen waarbij de cultuurhistorie een zeer belangrijke drager van de ruimtelijke kwaliteit is. Wij streven ernaar de cultuurhistorische waarden nu zo goed mogelijk in de betreffende bestemmingsplannen te borgen. In aanvulling op de mogelijkheden hiervoor in het bestemmingsplan, zijn wij van plan in dat kader ook nog een aantal cultuurhistorisch waardevolle onderdelen van gebouwen via de Erfgoed verordening te beschermen.

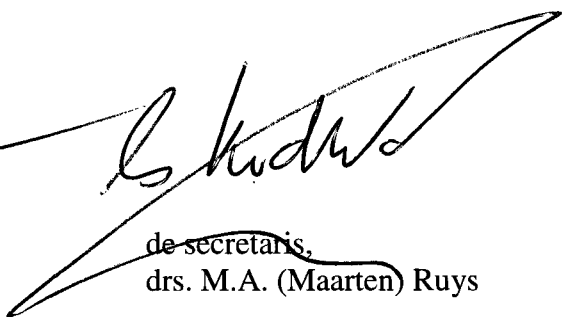
Daarnaast werken we zoals eerder genoemd aan de afronding van het Gemeentelijke Kanjerplan. Ruim vijftien jaar na vaststelling door uw raad zijn inmiddels meer dan 50 kanjers gerevitaliseerd. De recent voltooide Watertoren-noord is vooralsnog de laatste.

Tijdens de realisatie van het Gemeentelijke Kanjerplan werd steeds duidelijker dat kanjers en andere monumenten die het moeilijkst rendabel te maken zijn, niet door de markt worden opgepakt en uiteindelijk overblijven. Voor dergelijke gebouwen hebben we in 2001 samen met andere overheden, corporaties en marktpartijen het Groninger Monumenten Fonds NV (GMF) opgericht. Het GMF, een publiek-private samenwerking, heeft als doel: moeilijk rendabel te maken gebouwen te verwerven, te restaureren en een nieuwe functie te geven en vervolgens langdurig in beheer te houden. Het GMF is nu eigenaar van 11 rijksmonumenten, 6 in de gemeente Groningen en 5 in de provincie Groningen. Het GMF was onder meer ontwikkelaar bij de herbestemming van het Prinsenhof tot hotel en bij de revitalisering van Watertoren-noord.

Wij verwachten u met het voorgaande voldoende te hebben geïnformeerd.

Met vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders van Groningen,

de burgemeester,
dr. R.L. (Ruud) Vreeman

de secretaris,
drs. M.A. (Maarten) Ruys

BIJLAGE 1: Bestedingsprogramma budget monumenten 2014

1. Inleiding

Voor u ligt het bestedingsprogramma voor het budget monumenten 2014. Het programma is gebaseerd op beleid zoals dat door de raad is vastgesteld in de monumentennota 'Van ethiek naar strategie' uit 1995, het 'Kanjersplan' uit 1996, de nota 'Toen voor straks' uit 2000, de in 2002 vastgestelde nota Herijking Monumenten-subsidiebeleid, alsmede kleine aanpassingen die in de jaarlijks door u vast te stellen bestedingsprogramma's worden gemaakt. Op grond hiervan kunnen de gemeentelijke middelen voor monumenten worden ingezet voor instandhouding en herstel van onrendabele monumenten en van gemeentelijke Kanjers, kan een bijdrage worden verleend voor het 'beter verbeteren' van gemeentelijke monumenten en beeldbepalende panden (gericht op het behoud van historisch waardevolle onderdelen) en kan ook cultuurhistorisch onderzoek, promotionele activiteiten en verbetering van de (historisch waardevolle) openbare ruimte hieruit worden gesubsidieerd. De subsidie-verordening geeft in principe de grenzen aan waarbinnen subsidieverlening kan plaatsvinden.

Bijlage 2: geeft het overzicht van het met beschikkingen belegde monumentenbudget 2013.

2. Beschikbaar budget voor monumenten in 2014

Uw raad heeft besloten voor de periode 2010 t/m 2014 jaarlijks € 550.000 beschikbaar te stellen voor het bestedingsprogramma monumenten.

NB. 1. De rijksoverheid heeft besloten het Investeringsbudget Stedelijke Vernieuwing (ISV) te beëindigen. Daardoor is nog ISV-budget tot en met dit jaar. Dit heeft grote consequenties voor de gemeente en niet in de laatste plaats voor de gemeentelijke monumentenzorg die tot nu toe geheel afhankelijk was van deze geldstroom.

NB. 2. Omdat het onduidelijk is hoeveel financiële middelen er voor de gemeentelijke monumentenzorg vanaf 2015 beschikbaar zullen zijn, hebben wij:

- de eigenaren van rijksbeschermd kerken en molens geïnformeerd dat wij onze gebruikelijke bijdrage (percentage op de rijksbeschikking) aan de instandhouding van deze voor de stad zo gezichtsbepalende gebouwen na 2014 mogelijk niet langer kunnen leveren. De hierop binnengekomen bezwaren hebben wij vooralsnog even geparkeerd in afwachting van besluitvorming over het budget voor monumenten vanaf 2015;
- ons in dit programma primair gericht op de voltooiing van lopende projecten;
- geen nieuwe projecten gestart.

NB. 3. Voorgaande punten geven aan dat er voor de gemeentelijke monumentenzorg mogelijk zwaar weer op komst is. Wij bereiden een nota voor waarin we u keuzes voorleggen over hoe hier mee om te gaan. Zolang er echter geen helderheid is over het budget vanaf 2015, is dit niet mogelijk en kunnen de Nadere Regels Subsidies Gemeente Groningen ook niet worden aangepast. Dat kan voor 2015 een risico met zich meebrengen.

3. Criteria voor financiële ondersteuning en werkwijze

In de Nadere Regels Subsidies Gemeente Groningen, Hoofdstuk 8 Paragraaf 8.7 Beter verbeteren en Paragraaf 8.10 Revolverend fonds Monumenten zijn de kaders voor het kunnen verstrekken van financiële ondersteuning aangegeven. De hoogte van de te verlenen subsidie

wordt bepaald aan de hand van de 'Leidraad bepaling subsidiabele kosten' van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed. In die gevallen waarin voorgesteld wordt subsidie te verlenen zijn de in het bestedingsvoorstel genoemde bedragen richtbedragen, soms maximumbedragen op basis van de subsidie verordening.

Na vaststelling van het bestedingsvoorstel, moeten aanvragers in de loop van het jaar hun plannen concretiseren, zodat vóór het eind van het kalenderjaar de subsidiabele kosten kunnen worden vastgesteld en een subsidiebeschikking kan worden verleend. Projecten die in het bestedingsprogramma zijn opgenomen, worden op volgorde van indiening van uitgewerkte plannen gehonoreerd. Tot nu toe gold, dat indien het beschikbare budget ontoereikend was, de laatst geconcretiseerde aanvragen doorschoven naar het volgend jaar. Of dat dit jaar ook nog kan is tot op heden niet duidelijk.

Subsidiabel zijn kosten die gemaakt worden voor instandhouding van het monument: casco-herstel en herstel van historisch waardevolle onderdelen. Na voltooiing van de werkzaamheden wordt pas tot uitbetaling overgegaan na verantwoording van de uitgaven door middel van rekeningen en betaalbewijzen.

4. Invulling bestedingsvoorstel 2014

Zoals gebruikelijk is het voorstel in een aantal categorieën onderverdeeld. In het navolgende overzicht worden per categorie de subsidiepercentages, de projecten, de subsidie/financiering bedragen en zo nodig een toelichting gegeven.

(RM = rijksmonument; GM = gemeentelijk monument; BBP = beeldbepalend pand)

4.1 Kerken (alle RM)

Bijdrage van 25% in de subsidiabele kosten in aanvulling op een verkregen 65% subsidie beschikking BRON/BRIM van het rijk. Het betreft een bijdrage in het onderhoud van deze (grote) onrendabele monumenten omdat wij ons mede verantwoordelijk voelen voor de instandhouding van deze voor de stad zo karakteristieke gebouwen. De te volgen rijksbeschikkingen betreffen dit jaar (voor zover reeds ontvangen) de navolgende kerkgebouwen (met daarachter de gemeentelijke bijdrage):

▪ Martinikerk, nog geen rijksbeschikking ontvangen	pm
▪ Der Aa-kerk, nog geen rijksbeschikking ontvangen	pm
▪ Nieuwe Kerk	€ 23.223,-
▪ Kerk Middelbert	€ 5.039,-
▪ Oosterkerk, S.S. Rosensteinlaan 22	€ 6.235,-
▪ Hervormde kerk in Leegkerk	€ 3.047,-
▪ Lutherse kerk, Haddingestraat	€ 2.068,-
▪ Hoogkerk, nog geen rijksbeschikking ontvangen	pm
▪ St.Jozefkerk, nog geen rijksbeschikking ontvangen	pm
▪ Doopsgezinde kerk, nog geen rijksbeschikking ontvangen	pm
▪ Stefanuskerk Noorddijk	€ 4.932,-
▪ Kerk Engelbert	€ 2.568,-
▪ Kerk Dorkwerd	€ 1.247,-
▪ Zuiderkerk, nog geen rijksbeschikking ontvangen	pm
▪ Synagoge, Folkingestraat, nog geen rijksbeschikking ontvangen	pm

Bijdrage kerken in aanvulling op Brim totaal: € 48.359,- + PM

4.2 Molens (alle RM)

Met ingang van 2007 is de rijksregeling voor molens overgegaan van Brom naar Brim. In het Brim moeten de molens een 6-jaren onderhoudsplan opstellen (60% subsidie met max. bijdrage van € 30.000 over een periode van 6 jaar). Het Brim is voor molens gelukkig iets ruimhartiger dan het Brom, maar overigens is het maximum bedrag dat gesubsidieerd kan worden nog steeds erg laag. U heeft in 2007 besloten de gemeentelijke bijdrage in aanvulling op de rijksbeschikking te continueren. In 2012 heeft u echter besloten de gemeentelijke bijdrage terug te brengen van 40% naar 30%. De eigenaren zijn hiervan in kennis gesteld. Als gevolg hiervan komt de gemeentelijke bijdrage neer op maximaal € 15.000 (30% van € 50.000) over een periode van 6 jaar. Gemeentelijke bijdrage per jaar:

▪ Wilhelmina (Noorderhogebrug)	€ 2.500,-
▪ Jonge Held (richting Leegkerk)	€ 2.500,-
▪ Zuidwendinger (achter Hoogkerk)	€ 2.500,-
▪ Noordermolen (noordoost van Noorddijk)	€ 2.500,-
▪ 't Witte Lam (zuidwest van Zuidwolde)	€ 2.500,-

Bijdrage aan de 5 molens in aanvulling op rijksregeling Brim totaal **€ 12.500,-**

4.3 Kanjers (40% subsidie op subsidiabele kosten, al dan niet in vorm Swm-financiering)

Het in 1996 gelanceerde gemeentelijke Kanjerplan is een groot succes geworden. Sindsdien zijn meer dan 50 grote monumentale gebouwen herbestemd. In het kader van het landelijke thema 'herbestemming' hebben we daarom twee jaar geleden het boek 'Bestemming bereikt, herstel en herbestemming van 50 monumentale gebouwen in Groningen' uitgebracht. De laatste projecten in het kader van het gemeentelijke Kanjerplan zijn voltooid. Vooral nog het allerlaatste, Watertoren-noord, opent dit voorjaar zijn deuren voor het publiek.

Watertoren-noord, budget tbv eindafrekening: **€ 25.000,-**

4.4 Bijzondere gevallen (40% subsidie op subsidiabele kosten, al dan niet als financiering, ofwel in enkele als zodanig benoemde gevallen een eenmalig bedrag)

Bij de volgende projecten (zg. moeilijke gevallen) wordt per project toegelicht waarom er een (extra) financiële steun nodig is.

▪ Steentilstraat 33 (GM)

Steentilstraat 33 is een van de oudst bewaard gebleven panden in de 15^e eeuwse voorstad. De straat werd in 1517 van een stenen poort, de Steentilpoort, werd voorzien. Het pand bestaat uit een voor- en achterhuis, beide daterend uit de 16^e eeuw. Een voorgenomen nieuwbouwontwikkeling ter plaatse van 31-33 kruiste de voorgenomen aanwijzing tot gemeentelijk monument in 2006. Lange tijd leek sloop daarom onafwendbaar. Omdat de nieuwbouw uitbleef is de aanwijzing van Steentilstraat 33 als GM vervolgens in 2010 alsnog doorgezet. In overleg met de eigenaar is het nieuwbouwplan vervolgens aangepast waarbij het voorhuis van Steentilstraat 33 behouden kan blijven. Nu met een nieuwe eigenaar, worden de plannen opnieuw aangepast. Daardoor kan meer van waarde blijven bestaan. De bestaande beschikking, vanwege ontoereikend budget als verplichting doorgeschoven naar budget 2014, zal worden opgehoogd:

€ 65.000,- + PM

▪ Herstel rieten daken op sinds 2008 als GM beschermde boerderijen

In het bestedingsprogramma 2007 is de problematiek van de instandhouding van rieten daken op als gemeentelijk monument beschermde boerderijen benoemd. Toen heeft u besloten, instandhouding en herstel hiervan financieel te faciliteren. Reden hiervoor was het feit dat eigenaren min of meer gedwongen worden om deze onrendabele investeringen te doen.

Bijdrage ineens over 40% van de subsidiabele kosten van ingrijpend herstel of het opnieuw aanbrengen van een rietbedekking bij noodzakelijke vernieuwing (gemiddeld eens per 30 a 40 jaar), of bij het nieuw aanbrengen van een rieten dak waar dat gezeten heeft, na verwijdering golfplaten. Inmiddels is bij verschillende boerderijen het rieten dak hersteld (ondermeer Middelberterweg 32, Wolddijk 95, Oude Adorperweg 4, Noorddijkerweg 12).

Middelberterweg 11, reservering

€ 20.000,-

Zijlvesterweg 12, reservering

pm

Euvelgunnerweg 27, reservering

pm

Bijdragen aan rieten daken:

€ 20.000,- + PM

▪ Instandhouding kademuur Kleine der A (RM)

De houten fundering onder de kademuur bij het Kleine der A bleek in zeer slechte staat te verkeren. Vorig jaar is besloten hiervoor 50.000 euro beschikbaar te stellen ten behoeve van de instandhouding en in plaats van sloop. Vanwege ontoereikend budget vorig jaar, komt een deel van de kosten ten laste van dit bestedingsprogramma, bijdrage ca.:

€ 40.000,-

▪ Vereniging van Eigenaren Pythagorascomplex (RM)

In 1994 is het complex aangewezen als rijksmonument. Na een intensieve voorbereiding met bewoners in het gehele complex in 1997 gerestaureerd. Voorwaarde voor subsidie was deelname aan het 15-jarig onderhoudsplan. Dit onderhoudsplan loopt nu af en individuele eigenaren kunnen nu niet tot een vervolg contract gedwongen worden. Een actieve bewonersvereniging spant zich in om alle eigenaren zo ver te krijgen om opnieuw een gezamenlijk 15-jarig onderhoudscontract af te sluiten. Daartoe moeten alle eigenaren deelnemen in een koepel-VvE. Probleem hierbij zijn de hoge notaris-, kadaster- en legeskosten die gemaakt moeten worden om alle splitsingsactes te herzien. Bijna alle eigenaren hebben nu getekend. Het project wordt dit jaar financieel afgerond.

Nog nodig tbv afrekening ca.:

€ 2.500,-

▪ Martinikerk (RM)

De Martinikerk is de grootste kerk in onze stad. De Stichting Martinikerk Groningen heeft in 2011 een BRIM-subsidieaanvraag bij het rijk ingediend voor een bijdrage aan ca 600.000 euro aan onderhoudswerkzaamheden gedurende de komende 6 jaar. Deze aanvraag is door het rijk in zijn geheel afgewezen vanwege onvoldoende budget. Op aanraden van het rijk heeft de Stichting in 2012 een aanvraag voor 60.000 onderhoudskosten ingediend. Deze is door het rijk gehonoreerd, maar staat in geen verhouding tot de op te lossen problematiek. Om de Martinikerk een helpende hand toe te steken hebben wij 2 jaar geleden besloten éénmalig 40.000 euro beschikbaar te stellen om op korte termijn de nodige onderhoudswerkzaamheden te kunnen uitvoeren om grotere schade te voorkomen. In overleg met het bestuur van de Martinikerk is afgesproken deze middelen in 2013 beschikbaar te stellen. De werkzaamheden zijn uitgevoerd, vanwege ontoereikend budget is de afrekening doorgeschoven naar 2014.

Bijdrage: **€ 40.000,-**

- Molen Wilhelmina (RM)

Molen Wilhelmina in Noorderhoogebrug is op onderdelen het stadium van onderhoud voorbij. De molen is toe aan restauratie. De kosten hiervan zijn begroot op € 175.000. De molen komt in aanmerking voor 60% rijkssubsidie, maar de overige 40% moet de eigenaar zelf bijeenbrengen. Hiervoor is door de Molenvereniging een actie op touw gezet en zij heeft ook aan de gemeente gevraagd hier een bijdrage aan te leveren. Korenmolen Wilhelmina is zeer beeldbepalend voor de gemeente.

Eenmalige bijdrage: **€ 7.500,-**

- Guyotplein, Guyot monument (RM)

Dit betreft het gedenkteken uit 1828 voor de stichter van het Doofstommen Instituut Dr. H.D. Guyot. Het monument is eigendom van de gemeente en is aan restauratie toe.

Bijdrage: **PM**

- De Wijert-noord

De Wijert-noord is één van de 30 naoorlogse wijken die door het rijk is aangewezen als wijk van buitengewoon belang. In dat kader proberen wij samen met de corporaties en de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed de ‘herkenbaarheid’ van de kwaliteit van deze z.g. ‘stempelwijk’ bij de lopende wijkvernieuwing vast te houden. Het rijk kan hiervoor budget beschikbaar stellen op grond van concreet ingediende projecten. Er is echter co-financiering nodig om deze projecten te kunnen realiseren. Nog onduidelijk is welke projecten wij gaan indienen en welke bijdrage hiervoor van gemeente en corporatie nodig is.

PM

- Een stelpost voor aanschrijvingen

Nu het instrument van aanschrijving in het kader van de Woningwet steeds vaker wordt gebruikt om eigenaren te dwingen hun onroerend goed naar behoren te onderhouden, is er behoefte aan een budget om in geval het een monumentenpand betreft, te kunnen voorkomen dat bij een gedwongen “sober en doelmatig herstel” de cultuurhistorische waardevolle onderdelen het kind van de rekening worden.

PM

- Reservering bijdrage ‘bijzonder-gevallen’ totaal ca:

€175.000,- + PM

4.5 Beter verbeteren (40% subsidie met max. van € 5000,- per eenheid)

De “Beter verbeteren-regeling” biedt eigenaren de mogelijkheid historisch waardevolle onderdelen van hun onroerend goed (glas in lood, roedenverdeling, dakkapellen, balkons, hekwerken, natuursteenwerk, kleurreconstructie, enz.) met behulp van een kleine subsidie

zorgvuldig te herstellen. De regeling vormt voor velen (ook bij naoorlogse monumenten) een stimulans om af te zien van een goedkopere (verminkende) aanpak met bijvoorbeeld kunststof, trespas, en dergelijk materialen. De regeling is in de praktijk een succes. Enerzijds omdat hiermee verminking van cultuurhistorische waarden kan worden voorkomen, anderzijds omdat de regeling flexibel kan worden ingezet (stelpost in het programma met verantwoording aan het eind van het jaar). Hierdoor functioneert de regeling behalve als oliespuit ook af en toe ook als brandblusser en/of EHBO-doos.

Bijdrage maximaal € 5000 per pand. Reservering: **€ 50.000,-**

4.6 *Inwinnen externe adviezen*

Bij de Rijksdienst was vroeger deskundigheid op velerlei gebied aanwezig op het gebied van de techniek van het restaureren, van bijvoorbeeld natuursteen, zoutuitslag, pigmentonderzoek, conserveringsmethoden, enz. De veranderende opstelling van het rijk heeft ertoe geleid dat van deze technologische kennis, voor zover nog aanwezig, door gemeenten steeds minder gebruik kan worden gemaakt. Dit probleem lossen we op door onze eigen kennis op dergelijke gebieden waar mogelijk te vergroten. Soms moet deskundigheid hiervoor echter worden ingehuurd. Omdat deze kennis niet altijd direct in het belang van de opdrachtgever is (kan bijvoorbeeld ook als contra-expertise nodig zijn), kunnen deze kosten vaak niet bij de opdrachtgever worden neergelegd. kosten:

PM

Kosten onderzoek naar kleurige afwerking 5 monumenten a max. € 2000,-: **€ 10.000,-**

4.7 *Planmatig onderhoud*

Met de vaststelling van de monumentennota "Van ethiek naar strategie" heeft uw raad besloten te onderzoeken in hoeverre en op welke wijze de onderhoudsbereidheid bij eigenaren van monumenten vergroot kan worden. Daarbij werd gedacht aan meerjaren onderhouds-plannen en natuurlijk de vraag hoe eigenaren gestimuleerd kunnen worden hiervan gebruik te maken. Stimulering van het afsluiten van een 15 jaren onderhoudscontract kan plaatsvinden door eenmalig een premie van € 2.500,- in het betreffende onderhoudsfonds te storten. Een aantal woningbouwcomplexen in de stad heeft hiervan in het verleden gebruik gemaakt. De laatste jaren is er echter geen animo meer voor, mede door de introductie van de laagrentende onderhoudslening. Wij zijn daarom van plan de regeling bij de eerstvolgende herziening van de Nadere Regels te beëindigen.

PM

4.8 *Uitvoering onderhoudsleningen uit Stimuleringsfonds wonen & monumenten*

De laagrentende onderhoudslening voor gemeentelijke monumenten is een succes. Sinds de invoering in 2011 zijn er 14 leningen verstrekt. Daarnaast zijn er 2 aanvragen in behandeling en zijn meerdere eigenaren geïnteresseerd. Om de lening voldoende aantrekkelijk te maken heeft u besloten dat alle bijkomende kosten voor rekening van de gemeente komen. Dit zijn de kosten van de bank (SVn) en die van de Monumentenwacht. Per af te sluiten (groot) onderhoudslening van ca € 25.000,- zijn deze kosten ca € 3500,-, bij een onderhoudslening van 1 a 2 euroton bedragen zij ca € 10.000,-. Voor dit bedrag inspecteert de Monumentenwacht het pand gedurende de gehele looptijd van de lening. De gemeentelijke bijdrage van ca

10% van de onderhoudskosten kan gezien worden als een subsidie op zorgvuldig onderhoud, vergelijkbaar met de fiscale aftrek bij van rijkswege beschermde monumenten. In verhouding tot het traditionele subsidiëren zijn het kleine bedragen, die in principe hetzelfde effect moeten opleveren.

Stelpost kosten onderhoudslening GM uit Swm: **€ 25.000,-**

4.9 *Promotioneel*

- Organisatiekosten 27e Open Monumenten Dag (13 september) **€ 25.000,-**
- Bijdrage aan 'Hervonden Stad', i.s.m. de stichting Monument en Materiaal uit te geven 19^e jaarboek voor archeologie, bouwhistorie en restauratie **€ 15.000,-**
- Stadsmonumentenborden, 3 stuks (tekst, ontwerp en realisatie) **€ 3.000,-**
- Bijdrage boek over het Prinsenhof **€ 1.500,-**
- Bijdrage aan publicatie over architect Egbert Reitsma **€ 1.500,-**
- Promotioneel, onvoorzien **€ 4.000,-**

Totaal promotioneel: **€ 50.000,-**

4.10 *Jaarlijkse bijdragen aan stichtingen en instellingen*

- Stichting Oude Groninger Kerken **€ 318,-**
- Stichting Groninger Landschap **€ 771,-**
- Provinciale Groningse Oudheidkundige Commissie **€ 908,-**
- Molenstichting Hunsingo **€ 182,-**
- Vereniging Hendrick de Keyser **€ 45,-**
- Stichting Industrieel Erfgoed Noord-Nederland **€ 75,-**
- Nederlandse Watertoren Stichting **€ 45,-**

Jaarlijkse bijdragen aan stichtingen en instellingen, totaal ca **€ 2.500,-**

4.11 *Kosten digitalisering en ontsluiting erfgoedinformatie*

▪ Cultuur Waarden Kaart (CWK)

De afgelopen decennia waren archeologie en bouwhistorie vooral gericht op 'verantwoord opruimen', d.w.z. door onderzoek- en documentatiewerkzaamheden uit te voeren bij de dagelijkse vernietiging van het bouw- en bodemarchief als gevolg van grondwerkzaamheden en bouw- en verbouwactiviteiten. Grote delen (binnen de gemeente ca 50%) hiervan, zijn inmiddels al dan niet verantwoord opgeruimd. Belangrijk is dat veel actiever zou moeten worden bewaard door middel van bescherming. Dit om de doodeenvoudige reden dat deze ongeschreven archieven anders binnen enkele generaties geheel zijn verdwenen. Daarom heeft uw raad in januari 2002 besloten tot een aanvullend inventariserend en waarderend onderzoek van cultuurhistorisch waardevolle elementen. Dit heeft gedurende de afgelopen jaren grotendeels plaatsgevonden en uiteindelijk geleid tot de aanwijzing van bijna 350 gebouwen, complexen en percelen binnen de gemeente grenzen als gemeentelijk monument. Een aanvullende aanwijzronde Monument-light ten behoeve van een betere bescherming van de beeldkwaliteit in de binnenstad, in het kader van de herziening van het Bestemmingsplan Binnenstad is in voorbereiding.

In het vervolg hierop wordt gewerkt aan een zo goed mogelijke digitale ontsluiting van alle cultuurhistorische gegevens door middel van een Cultuurhistorische Waarden Kaart (CWK). De CWK is inmiddels raadpleegbaar op internet, zie www.groningen.nl/monumenten. Naast de aangewezen monumenten bestaat er een veelvoud van cultuurhistorisch waardevolle relictten waarvan de inhoudelijke en administratieve gegevens in de CWK moeten worden ondergebracht. Enerzijds ten behoeve van ontsluiting voor architecten, makelaars, eigenaren en geïnteresseerde burgers. Anderzijds gemeentelijk intern, bijvoorbeeld ten behoeve van stedenbouwkundige plannen en bestemmingsplannen, bouwtoezicht en het Klant Contact Centrum van de gemeente. De gemeente is het loket voor de burger en in dat kader zijn wij wettelijk verplicht informatie over monumenten en archeologie (begrenzings, regimes, etc) snel (digitaal) beschikbaar te hebben. Voor de archeologie betekent dit de geografische ontsluiting van meer dan duizend vindplaatsen. Voor de bovengrond gaat het om nog veel meer items. Eenmaal digitaal beschikbaar zijn de gegevens enerzijds goed locatie gebonden gearhiveerd en anderzijds voor iedereen raadpleegbaar en in te zetten ten behoeve van planvorming en planontwikkeling in de ruimtelijke ordening door overheden, bedrijfsleven en burgerij. Voor een deel vloeien deze werkzaamheden voort uit wettelijke verplichtingen: per 1/1 2012 zijn gemeenten verplicht om de cultuurhistorie in alle bestemmingsplannen een plaats te geven. Ook moet de gemeente over een actuele (digitale) archeologische (beleids)kaart beschikken als onderlegger voor de verschillende opgravingsregimes die gelden op dit gebied. Omdat 2014 het laatste jaar is dat we nog over een redelijk budget voor monumenten en archeologie kunnen beschikken, vinden we het van het grootste belang de uitbouw en de vulling van de CWK daarmee te realiseren. Voor een deel van het werk schakelen we een hierin gespecialiseerd bedrijf in.

Kosten:	€175.000,- + PM
Daarnaast zijn er de kosten van automatisering, digitalisering, e.d.	€200.000,- + PM
De werkzaamheden zullen worden uitgevoerd in 2014 en begin 2015.	

Kosten voltooiing bouw CWK totaal:	€375.000,- + PM
------------------------------------	------------------------

4.12 Kosten Bouwhistorisch onderzoek

Het gebouwde archief is het bovengrondse complement van het bodemarchief. Eigenlijk is de scheiding hiertussen ter hoogte van het maaiveld een willekeurige, immers oude gebouwen staan met hun fundamenteën in de grond en archeologen zijn vooral op zoek naar een beeld van wat ooit boven de grond stond. Voor het gebouwde archief geldt bij verbouw en nieuwbouw meestal dezelfde onvermijdelijke destructie van unieke gegevens als bij het bodemarchief.

Sinds 2000 voeren wij bouwhistorisch onderzoek uit en worden bij restauraties en verbouwingen de te verstoren delen zo goed mogelijk onderzocht en gedocumenteerd. Doel hiervan is enerzijds de kwaliteit van de planvorming en de realisatie van restauraties te verhogen en anderzijds (vergelijkbaar met de archeologie) te documenteren wat vernietigd wordt. Jaarlijks worden 25 a 30 restauratie- en verbouwprojecten bouwhistorisch begeleid. De resultaten hiervan worden gepubliceerd in 'Hervonden Stad', jaarboek voor archeologie, bouwhistorie en restauratie in de gemeente Groningen.

Daarnaast loopt sinds 2002 het project 'bouwhistorische verkenningen binnenstad', een groot systematische onderzoek naar gebouwen met (uiterlijke) kenmerken van vóór 1850. Het onderzoek heeft een schat aan informatie opgeleverd over tot nu toe onbekende Middeleeuwse, 17^e en 18^e eeuwse bebouwing. De uitkomst heeft geleid tot de aanwijzing van ruim 150 oude casco's als gemeentelijk monument. De bouwhistorische informatie is in

rapportvorm per pand beschikbaar en te downloaden vanuit de CWK. De informatie is onmisbaar gebleken voor zorgvuldige planvorming en de beoordeling van verbouwplannen. Van de in totaal ca 1300 panden die zeker ouder dan 1850 zijn, moeten er nog krap 200 worden verkend. Dit deels extern uit te voeren werk kost nog ca 100.000 euro. Naast het reguliere werk en het werk dat de komende jaren met voorrang voor de CWK gedaan moet worden, zal het niet lukken dit eind 2015 gereed te hebben. De verkenningen zullen, afhankelijk van het beschikbare budget, op een lager pitje in 2016 en 2017 dus doorlopen. Reservering voor voltooiing 'bouwhistorische verkenningen binnenstad': **pm**

Kosten regulier bouwhistorisch onderzoek: **€ 25.000,-**

4.12 Onvoorzien algemeen **€ 10.000,-**

4.13 Samenvatting kostenposten bestedingsvoorstel 2014

Bijdrage kerken totaal:	€ 50.000,- + PM
Bijdrage 5 molens binnen de gemeentegrenzen totaal maximaal:	€ 12.500,-
Bijdrage gemeentelijke kanjers restant:	€ 25.000,-
Reservering bijdrage 'probleem-gevallen' totaal:	€175.000,- + PM
Reservering bijdrage 'Beter verbeteren'	€ 50.000,-
Reservering kosten inwinnen externe adviezen	€ 10.000,- + PM
Reservering kosten planmatig onderhoud	PM
Stelpost kosten onderhoudslening GM uit Swm	€ 25.000,-
Kosten promotionele activiteiten totaal maximaal	€ 50.000,-
Jaarlijkse bijdragen aan stichtingen en instellingen, totaal ca	€ 2.500,-
Kosten voltooiing bouw Cultuurhistorische WaardenKaart	€375.000,-
Kosten bouwhistorisch onderzoek en documentatie	€ 25.000,-
Storting in Stimuleringsfonds wonen & monumenten	PM
Onvoorzien algemeen	€ 10.000,-

***Bestedingsvoorstel budget Monumenten 2014 totaal ca.:* €810.000,- + PM**

NB. Het beschikbare budget bedraagt € 550.000,-. In de loop van het jaar zal blijken welke delen van het totale programma gerealiseerd kunnen worden, daarbij geldt: 'wie het eerst komt, het eerst maalt'. Bij de realisatie van het programma gaan de opgenomen 'harde' verplichtingen (o.a. beschikkingen aan derden) voor op de overige projecten.

Monumentenbudgetten financieel

Peildatum: 15-1-2014

Restant aangegane verplichtingen per 31/12

M1215	Voorlopige beschikking subsidieverlening Ossenmarkt 5 (RO12.3167579 / C. Versloot / 02-07-2012)	15220	1.235,00
M1270	Voorlopige beschikking subsidieverlening Coendersweg 58 (RO12.3323953 / C. Versloot / 15-10-2012)	15220	5.000,00
M1370	Voorlopige beschikking subsidieverlening dr. Hofstede de Grootkade 11 (RO13.3600040 / C. Versloot / 20-03-2013)	15220	3.920,00
M1370	Voorlopige beschikking subsidieverlening Gelkingestraat 20 (RO13.3756224 / C. Versloot / 19-06-2013)	15220	5.000,00
M1370	Voorlopige beschikking subsidieverlening Praediniussingel 25 (RO13.3711577 / C. Versloot / 29-05-2013)	15220	745,00
M1370	Voorlopige beschikking subsidieverlening Radesingel 3 (RO13.4009819 / C. Versloot / 4-11-2013)	15220	1.655,00
Totaal			17.555,00

Uitgaven 2013

	Productnummer	Werkordernummer	Geraamde kst.	Realisatie kst. -/ opbr.	Verplichtingen	Restant
M0101	M0101 Bouwhistorisch Onderzoek	810714	25.000,00	39.623,56		-14.623,56
M0102	M0102 Architect.Sted.Bouw. Onderz (PM)	810714				0,00
M0103	M0103 Cultuur Waarden Kaart (CVVK)	810714	100.000,00	90.658,19		9.341,81
M1300	Bijdrage kerken in aanvulling op Brom/Brim	810714	52.951,00	53.243,00		-292,00
M1305	Bijdrage aan 5 molens in aanvulling op rijksregeling Brim	810714	12.500,00	12.500,00		0,00
M1310	Jaarlijkse bijdragen aan stichtingen en instellingen	810714	2.344,00	2.419,00		-75,00
M1320	Kosten onderzoek naar kleurige afwerking 5 monumenten	810714	10.000,00	6.265,00		3.735,00
M1325	Planmatig onderhoud (PM)	810714				0,00
M1330	Stelpost kosten onderhoudslening GM uit Swm	810714	25.000,00	6.981,00		18.019,00
M1340	Organisatiekosten 26e Open Monumenten Dag	810714	25.000,00	12.612,68		12.387,32
M1341	Bijdrage Hervonden Stad	810714	15.000,00	14.588,82		411,18
M1342	Stadsmomumentenborden, 3 stuks	810714	3.000,00			3.000,00
M1345	Bijdrage boek over Stadsarchitect Wilhelm en het Groninger schooltype	810714	3.000,00	3.000,00		0,00
M1347	Bijdrage aan publicatie over architect Egbert Reitsma	810714	1.500,00			1.500,00
M1348	Promotieel, onvoorzien	810714	2.500,00	1.377,10		1.122,90
M1335	Storting in Revolverend Fonds (PM)	810714				0,00
M1350	Onvoorzien algemeen	810714	25.000,00	35.827,05		-10.827,05
M1355	Watertoren-noord, Noorderbinnensingel 14	810714	250.000,00	225.000,00		25.000,00
M1365	Herstel rieten daken op (voor)beschermd boerderijen (PM)	810714				0,00
M1385	VvE Pythagorascomplex	810714	10.000,00	5.835,03		4.164,97
M1390	Martinikerk	810714	40.000,00			40.000,00
M1391	Steentilstaat 33	810714	100.000,00	1.136,20		98.863,80
M1392	Instandhouding kademuur Kleine der A	810714	50.000,00	11.533,37		38.466,63
M1395	PM-post voor aanschrijvingen	810714				0,00
M1370	Beter Verbeteren Algemeen	810714	50.000,00	16.344,00	11.056,00	22.600,00
M1371	Beter Verbeteren Duplex-woningen P. Waijerstraat	810714	50.000,00			50.000,00
	Bijdrage ISV 2012	810714				0,00
Totaal			852.795,00	538.944,00	11.056,00	302.795,00

BUDGET MONUMENTEN 2013 ISV-III' BDU	€	550.000,00	
ISV/SVF WIJKVERNIEUWING	€	-	
TOTAAL BESCHIKBAAR BUDGET 2013	€	550.000,00	

controle: 550.000,00

Totaal uitgaven monumenten 2013	€	550.000,00
--	---	-------------------